

Abstrakt:

Tato práce se snaží nastínit prostor představ o těle, který se ukazuje v staroseverské literatuře. Protože slovo pro tělo (*líkamr*) přichází stejně jako termín pro netělesnou duši (*sál*) do staroseverské literatury až s křesťanskou literaturou a nelze je tedy jako marker použít, jsou vybrána dvě témata, jež se představ o těle úzce dotýkají: proměna podoby (*hamr*) a somatické projevy emocí.

V oblasti jevů spojených se změnou podoby je analyzováno sématické pole kořene *ham-*, a to rozbořením kontextu všech nalezených výskytů tohoto kořene v staroseverské literatuře (113). V rámci tematických okruhů, které se v materiálu ukázaly (tj. změna podoby související s letem, s bojovou extází a s magií) jsou pak jednotlivé výskyty tříděny na ose od těch, kde je podoba myšlena holisticky, po ty, kdy je rozlišena na podobu těla či duše. V této souvislosti je poukázáno na blízkost člověka a zvířete v germánském prostředí, neboť proměny často se zvířecí podobou souvisejí a poukazují tak na hranice lidské identity. Také v oblasti somatických projevů emocí lze najít případy, kdy se mentální a fyzická oblast prolínají a kde hranice mezi nemocemi s emocemi není zřetelná, i ty, kde jsou obě oblasti již více či méně odděleny.

Staroseverské prameny tak ukazují svou vysoce heterogenní povahu a v otázce propojení těla a duše v nich najdeme širokou škálu představ. Dobu zápisu textů, 12. - 14. století, lze tedy z pohledu představ o těle vidět jako dobu přechodu. Najdeme zde pojetí předkřesťanské, v kterém člověk není chápán rámci polarit těla a duše: zvířecí i lidská podoba patří k mocnostem daného protagonisty a emoce mají zároveň psychickou i tělesnou složku, přičemž jedna není důsledkem druhé. A zároveň s tím jsou do staroseverštiny překládány křesťanské dialogy těla a duše a v soudobých textech se vyskytují situace, které jsou ilustrací středověkých humorálních teorií či kde se pracuje s představou vnější podoby odlišné od podstaty protagonisty. Tento přechod je ukázán také pomocí teorie kognitivní lingvistiky, na procesu metaforizace - přechodu od idiomů založených na tělesné zkušenosti k literárním metaforám, kdy už tvrzení o fyzičnosti emocí či o proměně ve zvíře nebyla vnímána doslovně.